

ансамбл басшысы ўазыйпасында иследи [2:60-61].

1957-жылда Фахриддин Содиқов, Юнус Ражабий басшылығындағы радио еситтириў қасында шөлкемлестирілген сазенделер ансамблине чангши сазенделикке шақырылды. 1959-жылда мақамшылар ансамблинде “чанг”шы сазенде, 1961-жылдан усы ансамблге музыкалық басшысы етип тайынланды хэм усы лаўазымда өмириниң ақырына шекем иследи. 1972-жылда Ташкент мәмлекетлик консерваториясында жаңадан шөлкемлестирілген шығыс музыкасы кафедрасында исле, мақам атқарыўшылығы бойынша студентлерге устазлық етти [3:66].

Фахриддин Содиқов дөреткен тақарланбас музыкалық шығармаларынан, атап айтқанда, миллий қосықшылық өнериниң раўажланыўына қосқан үлесин инабатқа алып 1967-жылы Өзбекстан композиторлар аўқамына қабылланады.

Фахриддин Содиқов музыканың түрли жанрларында дөретиўшилиқ жумысларын алып барды, оның шығармаларында нама, қосық тийкарғы орынды ийелейди. Ол классик хэм заманағөй шайырлардың сөзлерине 300 ден артық шығармалар жаратты. Атап айтатуғын болсақ, Ғ.Ғулом сөзине 1934- жылда дөреткен «Хорманг энди колхозчилар», «Мархабо» (Миртемир сөзине), «Ватандан миннатдорман», «Эй чехраси тобоним» (Муқимий сөзине), «Ўйнасин» (Хабибий сөзине) қосық хэм лирикалық шығармалары тыңлаўшыларды өзине тартты. Нама дөретиўши избе-изликте, жаңа қосық хэм лирикалық шығармалар жаратыўға еристи. Ол жаратқан ана ўатанды, мийнетти, тинышлықты жырлайтуғын қосықлар арасында «Ўзбекистоним менинг» (Уйғун сөзине), «Хосил тўйи» (М.Қориев сөзине), «Жахон бўйлаб бир овоз янграр» (Қ.Мухаммадий сөзине), «Тинчлик кўшиғи» (У.Ғани сөзине), «Зарафшон» (А.Пўлат сөзине), «Гуллар водийси» (Т.Тўла сөзине), «Ватан ўхшар қуёшга» (Э.Рахим сөзине), «Ўзбекистон олтини» (Ё.Мирзо сөзине), «Ботир чўпон кўшиғи» (Қ.Мухаммадий сөзине), «Олтин водий» (З.Обидов сөзине), «Теримчи кизга» (С.Зуннунова сөзине), «Ёрим тўкур хон атлас» (А.Бобожонов сөзине), «Ўлкам ипакка тўлсин», «Оқ олтин карвон - карвон» хэм «Мирзачўлнинг кизиман» (З.Обидов сөзине) жазылған қосықлары радио еситтириў толқынларында барқулла еситтирилип

келмекте. Дөретиўшиниң көплеген қосықлары табиятты, мухаббатты, инсанийлықты, гөзаллықты сәўлелендиреди: «Севгилим», «Тонг шабодалари», «Уяламан», «Хаё» (М.Қориев сөзлерине), «Ёр билиб», «Хўб де, жоним», «Ёр бўлсанг дейман» (С.Зуннунова сөзлерине), «Бир гўзал», «Ойдин кечада» (Миртемир сөзлерине), «Онажоним», «Айб этма», «Хуш ҳаво чаманларида», «Муборақбод», «Кўзим», «Мезбон бўлай» (З.Обидов сөзлерине), «Менга навбат», «Ширмоной», «Ёр бўлмаса», «Гўзал», «Зухрога» (Т.Тўла сөзлерине), «Очил ниҳол», «Сўлим баҳор», «Висол гулшани», «Вафо кўшиғи», «Сув сулув кўшиғи» (А.Исроилов сөзлерине), «Хумор», «Шайдосиман», «Ташна қалбим» (Ё.Мирза сөзлерине) жазылған [5:74-75].

Фахриддин Содиқов, Барис Гиенко менен биргеликте Муқимий атындағы музыкалы драма театрында сахналастырылған «Ота ўғли» (Х.Шарипов пьесасы) музыкалы драмасы хэм Т.Тошматов пенен биргеликте «Инбузарлар» (Ш.Низомидинов пьесасы) музыкалы драмасына, С.Хайитбоев пенен биргеликте «Салпанат ларзада» (В.Саъдулла пьесасы) музыкалы драмасына, Д.Зокиров пенен биргеликте «Гўзал» атлы телестановкаға музыка дөретти. Өзбекстан радио еситтириў қасындағы өзбек халық сазлары оркестри ушын Т.Тошматов пенен биргеликте Т.Тўла сөзине «Янги Тошкент» атлы сюита хэм төмендеги қосықларды жаратты: «Кўнгил сен» (С.Қўнобеков сөзине), «Ўзбекистон» (Т.Ражабий сөзине), «Кўнглида бўлса» (Т.Мўминов сөзине). Булардан тысқары, ол «Ватан марши», «Қурилиш марши», Гулнор «Ўзбекча вальс», «Ўхшарсиз» усаған саз эсабларға намалар дөретти [7:87].

Ел сүйген инсан, белгили нама дөретиўши, белгили сазенде хэм устаз Фахриддин Содиқов ХХ-әсир музыка мәдениятының раўажланыўына қосқан улеси ушын 1964-жылы «Өзбекстанда хызмет көрсеткен көркем өнер ғайраткери» ҳүрметли атағы берилген хэм орден, медаллар менен сыйлықланған. Ҳүрметли устаз, нама дөретиўши белгили сазенде Фахриддин Содиқовтың келешек жаслары ушын ислеген хызметлери көркем өнер тараўына қызығатуғын барлық инсанлардың жүрегинде мәңги сақланып қалады.

Әдебиятлар

1. Ражабий Ю., Акбаров И. Ўзбек халқ мусикаси тарихи. –Т.: “Ўқитувчи”. 1981.
2. Одилов А. Ўзбек халқ чолғуларида ижрочилик тарихи. -Т.: 1995.
3. Жабборов А. Ўзбек бастакор ва мусикашунослари. –Тошкент: 2004.
4. Левиев А. Ўзбек миллий чолғу созлик тарихи. –Тошкент: 2005.
5. Лутфуллаев А. Ижрочилик санъати тарихи. –Тошкент: 2006.
6. Лутфуллаев А. История исполнительства на узбекских народных инструментах. –Ташкент: 2010.
7. Ташматова А. Ижрочилик санъати тарихи. –Тошкент: 2017.

РЕЗЮМЕ. Мақолада муаллиф чанг мусика чолғусида машхур созанда, устоз, бастакор Фахриддин Содиқовнинг устозлари, ўқув жараёни, меҳнат фаолияти, яратқан асарлари, муқофотлари ҳақидаги маълумотлари баён қилган.

РЕЗЮМЕ. В статье автор приводит информацию об учителях, учебном процессе, профессиональной карьере, созданных произведениях, наградах известного музыканта, композитора, игравшего на музыкальном инструменте Чанг, Фахриддина Содиқова.

SUMMARY. In the article, the author gives the information about the teachers, the educational process, career, created works, awards of the famous musician, composer Fakhriddin Sadikov on the Chang musical instrument.

KASBIY KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHDA KASBIY-PEDAGOGIK TA'LIMNI UYG'UNLASHTIRISH ASOSLARI

G.X.Jumasheva – *pedagogika fanlari doktori, professor*

P.R.Erimbetova – *assistent o'qituvchi*

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Tayansh so'zlar: kasbiy kompetensiyani rivojlantirish, kasbiy-pedagogik ta'lim, pedagog kadrlar, yangi mazmun, yangi jamiyat, ta'lim tashkiloti, mutaxassislarni tayyorlash, innovatsion yo'nalish.

Ключевые слова: развитие профессиональной компетентности, профессионально-педагогическое образование, педагогические кадры, новое содержание, новое общество, образовательная организация, подготовка специалистов, инновационное направление.

Key words: development of professional competence, professional-pedagogical education, pedagogical staff, new content, new society, educational organization, training of specialists, innovative direction.

Kirish. Ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish va ta'limni insonparvarlashtirishning yangi sharoitida ta'lim muassasasi o'qituvchisining, shu jumladan, maktabgacha ta'lim tashkilotlari mutaxassislarning yuqori axloqiy,

ijtimoiy yetuk, ijodiy faol shaxsini rivojlantirish bo'yicha yangi vazifalar paydo bo'ladi. Pedagog kadrlarning yangi kasbiy dunyoqarashi, ularning zamonaviy o'zgaruvchan sharoitlarga moslasha olishi katta ahamiyatga ega. Mutaxassis ijtimoiy qimmatli shaxsga aylanadi, professionallik esa ijtimoiy hodisaga aylanadi. BMT tomonidan 2030-yilgacha belgilangan Barqaror rivojlanish maqsadlarida "o'qitishning samarali natijalarini ta'minlaydigan yangi sifat bosqichiga ko'tarish, bolalarni maktabgacha ta'limdan boshlang'ich ta'limga sifatli tayyorlash imkoniyatini yaratish" dolzarb vazifa etib belgilangan [1:23]. Jahon ta'lim tizimida maktabgacha ta'lim tashkilotlari mutaxassislari kasbiy kompetentligini rivojlantirishning kreativ texnologiyalari amaliyotga tatbiq etilmoqda.

Asosiy qism. Respublikamizda so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimi rivojlanishining zamonaviy bosqichida dinamik jihatdan o'zgarib borayotgan maktabgacha ta'lim tizimi uchun kasbiy vazifalarni mustaqil va ijodiy hal etadigan, turli vaziyatlarda bilim va pedagogik ko'nikmalarni integratsiyalay oluvchi, ijodiy va kasbiy o'zini-o'zi takomillashtirishga tayyor kompetent mutaxassislarni tayyorlashning huquqiy-me'yoriy asoslari yaratilmoqda. "Uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish" ustuvor vazifa etib belgilandi [2:25]. Bu bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ta'lim tashkilotida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentsiyasini rivojlantirishning yangi mazmuni yangi jamiyat uchun ta'lim tashkiloti mutaxassislarni tayyorlashda uzluksizlik, innovatsion yo'nalish asoslariga tayanadi. Kasbiy kompetensiyani rivojlantirish kasbiy va pedagogik bilimlarning boyliklarini yaxlit o'zlashtirish sharti sifatida qaraladi.

Pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning yangi modelini amalga oshirish maktab-gacha ta'lim tashkilotlarining ishlash rejimidan rivojlanish rejimiga o'tish sharoitida yuzaga keladi.

Kasbiy kompetensiyani natija va qadriyat sifatida rivojlantirishga ma'lum, miqdoriy jihatdan o'sib borayotgan bilimlar, ko'nikmalar to'plamini diskret o'zlashtirish orqali emas, balki tabiiy-mintaqaviy xususiyatlarga, madaniy-tarixiy an'analarga va ijtimoiy tendensiyalarga muvofiq kasbiy madaniyat boyliklarini yaxlit o'zlashtirish orqali erishiladi. Jarayon sifatida kasbiy kompetensiyani rivojlantirish umumiy va maxsus, kasbiy-pedagogik ta'limni uyg'unlashtirish uchun sharoit yaratish, kasbiy bilimlarni oshirishga doimiy qiziqishni ta'minlash orqali amalga oshiriladi, bu esa ushbu jarayonni to'xtatishga imkon bermaydigan ichki ehtiyojni shakllantirish uchun asos yaratadi.

Ta'lim tashkilotidagi kasbiy faoliyat shaxsni o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishning zamonaviy psixologik va pedagogik nazariyalaridan foydalanishga asoslangan. U faoliyat va individual-shaxsiy yondashuvlar tamoyillariga asoslanadi, ya'ni tarbiyachi kasbiy-pedagogik va gumanitar bilimlar sohasida insoniyat tomonidan to'plangan boyliklardan foydalanish usullarini o'zlashtirishi kabildir. Ushbu yondashuvlar har bir tarbiyachining kasbiy tayyorgarligi davomida shaxsiy xususiyatlarini hisobga olgan holda faol ta'lim va tarbiya usullaridan foydalanish zarurligini taqozo etadi.

Kasbiy kompetensiyalarning eng muhim tarkibiy qismlari umumiy va kasbiy madaniyat, kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan shaxsiy fazilatlar bo'lib, ular ta'lim tashkilotining, shu jumladan maktabgacha ta'lim tashkilotining ish sharoitida pedagogik faoliyatning maksimal samaradorligiga erishishga imkon beradi, bu esa kuchni optimal

sarflash bilan bog'liqdir (aqliy va jismoniy, pedagogic ishlashning psixo-emotsional komponenti).

A.K.Markovanning g'oyalari ko'ra, kasbiy kompetentsiyada uchta tarkibiy qismni ajratish mumkin [4:213]:

- a) ijtimoiy va kasbiy;
- b) amaliy tayyorgarlik (faoliyat) va faoliyat mahsulotlari (nazariy tayyorgarlik);
- v) kasbiy ahamiyatga ega bo'lgan shaxsiy xususiyatlar, ya'ni kasbiy faoliyatga individual moslashuvchanlik darajasi.

Ijtimoiy va kasbiy qism tarbiyachining kasbiy malakasi-ni baholashning uning ijtimoiy tizimining vakili bilan o'zaro bog'liqligi o'lchovi sifatida qaralishi mumkin. Bu kasbiy (pedagogik) muhitda, shuningdek, ta'lim tizimida kasbiy malakani ijtimoiy baholash bilan asoslanadi.

Kasbiy va pedagogik malaka – bu kasbiy faoliyatga nazariy, amaliy va tadqiqot tayyorgarligi, shuningdek, uning samaradorligidir.

Ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarining kasbiy kompetensiyalarini baholashda integrativ baholash eng informatsion hisoblanadi, bunda kasbiy kompetensiya darajasi kasbiy malaka, shaxsiy xususiyatlar va ijtimoiy-kasbiy maqom asosida belgilanadi.

N.M.Quchqorova kasbiy bilim darajasini "samaradorlik"ga qaraganda aniqroq aks talqin etadi. Haqiqat shundaki, samaradorlik har doim ham natija bilan to'g'ridan-to'g'ri sabab-oqibat munosabatlariga ega emas va natijaga professional vakolatdan tashqari ko'plab tashqi omillarning ta'siri aks etishi mumkin [6:43].

Ta'lim muhitida yaratilgan kasbiy va pedagogik faoliyat mahsulotlariga pedagogik jamoada ham, ijtimoiy muhitda ham talab qilinishi mumkin. Shu bilan birga, yaratuvchining kasbiy maqomi qanchalik yuqori bo'lsa, uning faoliyati mahsulotlari ta'lim muhitida talabga ega bo'ladi. Kasbiy va pedagogik faoliyat mahsuloti yaratuvchisining ijtimoiy mavqei qanchalik yuqori bo'lsa, uning faoliyati mahsuloti ijtimoiy muhit uchun shunchalik muhim bo'ladi.

Kasbiy va pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyati unga mutaxassis shaxsini organik ravishda kiritishdir. Shaxsiy xususiyatlar, fazilatlar bu holda uning kasbiy faoliyati vositasi sifatida ishlaydi.

Shaxsiy kasbiy ahamiyatga ega fazilatlar – bu kasbiy faoliyatda namoyon bo'ladigan potensial qobiliyatlardir. Agar ular kasbiy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lsalar, ular unda vositaga aylanadi.

Ta'lim tashkilotining pedagog kadrlari va birinchi navbatda maktabgacha yoshdagi bolalar uchun insonning intellektual va hissiy sohalar faoliyatida yuqori uyg'unlikni talab qiladigan kasbiy ko'nikmalarning o'ziga xos turlarini o'zlashtirishga yo'naltirilgan professional fikrlash alohida ahamiyatga ega. Kasbiy, pedagogik fikrlash va ta'lim maskanining doimo o'zgarib turadigan pedagogik holatini yaxlit ko'rish bir xil darajada muhimdir.

Faoliyatning operatsion sohasi asab tizimining dinamikasi (asab tizimining tipologik xususiyatlaridan biri) tufayli yuqori o'rganish qobiliyati bilan ajralib turadi. Tarbiyachilarning mustaqil, ijodiy qarorlar qabul qilish, kasbiy faoliyatni individuallashtirish, kasbiy "men-kontsepsiyasi"ni shakllantirish, pedagogik faoliyatda kasbiy ko'nikmalarni muvaffaqiyatli qo'llash qobiliyati kabi fazilatlar alohida ahamiyatga ega.

Yakuniy qism. Yangi O'zbekistonni barpo etish sharoitida maktabgacha ta'lim sohasini tubdan takomillashtirish, ilg'or xorijiy tajribalar va milliy o'ziga xosliklar inobatga olingan ilmiy tadqiqotlar va ta'lim dasturlarini maktabgacha ta'lim tizimiga ioriv etishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlar "bolalarni sifatli maktabgacha ta'lim bilan qamrab olish ko'lamini oshirish, maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual, axloqiv, estetik va jismoniy jihatdan har tomonlama rivojlantirish uchun sharoitlar yaratish, maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or

pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, maktabgacha ta'limni boshqarish tizimini takomillashtirish" kabi muhim vazifalarni amalga oshirishga qaratilgan [3:15].

Shu bilan birga, ta'kidlash joizki, ijtimoiy-madaniy va kasbiy makonning o'zgaruvchan sharoitida professor-o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirishga mo'ljallangan ta'lim tizimlari kasbiy mahoratni, kasbiy

madaniyatni, o'qituvchilarning shaxsiy fazilatlarini shakllantirishning zarur va yetarli darajasini ta'minlay olmaydi.

Shu sababli maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlarining tarbiyalanuvchilarga vo'naltirilgan ta'lim tamoyillari bo'yicha kasbiy kompetensiyasini uzluksiz rivojlantirishni ta'minlaydigan shunday ta'lim tizimini yaratish zaruriyati tug'ilmoqda.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi: <https://lex.uz/docs4327235#4328024>

4. Маркова А.К., Матис Т.А., Орлов А.Б. Формирование мотивации учения. - М., 1990.

5. Печеркина, А. А. Развитие профессиональной компетентности педагога: теория и практика. – Екатеринбург: 2011.

6. Quchqorova N.M. Pedagogik kasbiy kompetentligi va kreativlik. Toshkent-2022.

REZYUME. Maqola kasbiy kompetensiyani rivojlantirishda kasbiy-pedagogik ta'limni uyg'unlashtirish asoslari muammosiga bag'ishlangan. Maqolada ta'lim tashkilotida pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning yangi mazmuni yangi jamiyat uchun ta'lim tashkiloti mutaxassislarini tayyorlashda uzluksizlik, innovatsion yo'nalish asoslarining zarurligi haqida aytiladi.

РЕЗЮМЕ. Статья посвящена проблеме принципов гармонизации профессионально-педагогического образования в развитии профессиональной компетентности. В статье новое содержание развития профессиональной компетентности педагогических кадров в образовательной организации рассказывается о необходимости преемственности и основах инновационного направления в подготовке специалистов образовательной организации для нового общества.

SUMMARY. The article is devoted to the problem of the principles of harmonizing professional-pedagogical education in the development of professional competence. In the article, the new content of the development of the professional competence of pedagogic personnel in the educational organization is told about the need for continuity and the foundations of the innovative direction in the training of specialists of the educational organization for the new society.

BIBLIOGRAFIK MA'LUMOTLAR PLATFORMASI - ILMIY TADQIQOT METODOLOGIYASIDA YANGICHA YONDASHUV

T.N.Jo'rayev – *pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent*
Qarshi davlat universiteti

Tayanch so'zlar: maqola, bibliografik, Mendeley, adabiyot, nashr, ilmiy.

Ключевые слова: статья, библиографический, Mendeley, литература, публикация, научный.

Key words: article, bibliographic, Mendeley, literature, publication, scientific.

Kirish. Hozirgi kunda ilmiy tadqiqot natijalarini nashrga tayyorlash va chop etish ikki usulda ya'ni, an'anaviy (print-qog'ozda) va elektron ko'rinishda nashr etiladi. Maqola va tezislarni nashrga tayyorlash va chop etish jarayoni bilan maxsus ruxsatnomaga ega bo'lgan tashkilotlar (nashriyot, ilmiy tadqiqot institutlari, oliy ta'lim muassasasi va b.) ish yuritishadi. Biz mazkur maqolada ilmiy tadqiqot natijalarini nashrga tayyorlash uchun zamonaviy bibliografik ma'lumotlar platformasidan foydalanish bo'yicha tadqiqot natijalari va Mendeley dasturidan foydalanish metodikasini qisqacha yoritib berishga harakat qilamiz.

Asosiy qism. Ilmiy maqola – mustaqil ilmiy tadqiqot natijasi bo'lib, u dolzarb ilmiy muammo bo'yicha joriy davrga qadar ommaga ma'lum bo'lgan ilmiy qarash va farazlarni o'rgangan holda o'z fikr mulohazalarini bayon qilishdir (matn, audio, video va b.) [1:8-9].

Yuqori maqsadni ko'zlagan insonlar uchun ilmiy maqolani o'rni judayam muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy maqolalarda zamonaviy ilm-fan sohalarining nazariy yoki amaliy asoslarini rivojlantirishga tadqiqotchining shaxsiy hissasi nimadan iborat ekanligi iloji boricha yorqinroq ifodalanadi [2:16].

Maqolaning dastlabki qismida dunyoviy tillarida qisqa va lo'nda shakldagi annotatsiya (maqolaning qisqacha mazmuni) hamda kalit so'zlar keltirilishi lozim. Ilmiy maqola, odatda, tuzilish jihatidan bir nechta qismga bo'linadi. Maqolaning kirish qismida muhokama etilayotgan mavzuning dolzarbligi ta'riflanadi va asoslab beriladi, shuningdek, tadqiqot sohasi, obyekti va predmeti, tadqiqotning maqsadi, vazifalari muammo sifatida qo'yiladigan masalaning yechimi, taklif etilayotgan yechimning nazariy va amaliy ahamiyati haqida fikr bildiriladi.

Hozirgi kunda xalqaro konferensiyalar va jurnallar odatda maqola va tezislarni hamda monografiyalarni IMRAD (Introduction (Kirish), Methodology (Uslubiyat), Results

(Natijalar), And, Discussion (Muhokama) qolipida tayyorlash talabi asosida qabul qilmoqda [4:54].

Mazkur maqolada barcha maqola va tezislarda keltiriladigan adabiyotlar ro'yxatini shakllantirishda foydalaniladigan zamonaviy bibliografik ma'lumotlar platformasi Mendeley dasturi va undan foydalanish metodikasi haqida amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish maqsad qilingan.

Mendeley (**Elsevier**) - bibliografik ma'lumotlar bilan ishlash platformasi bo'lib, u o'z ma'lumotlar bazasi (maqola, tezis, monografiya va b.) asosida olimlarning ijtimoiy tarmog'ini yaratish, tadqiqot ma'lumotlarini saqlash, tartibga solish, qayd etish, oson iqtibos keltirish hamda iqtibos turini tezda almashtirish yordam beradigan dasturiy vositadir¹.

Ilmiy-innovatsion faoliyatini rivojlantirish maqsadida professor-o'qituvchilarning Scopus, Science Direct, Web of Science xalqaro ilmiy-texnik ma'lumotlar bazalaridagi jurnallarga ilmiy maqolalarni tayyorlash va chop etish orqali professor-o'qituvchilarning tadqiqotchi sifatida nashr faolligini rivojlantirish, shuningdek Scopus, Science Direct, Mendeley tizimlari imkoniyatlaridan foydalanish asosida shaxsiy, kasbiy axborot maydonini Scopus, Science Direct, Web of Science tizimlari asosida takomillashtirish muhim o'rin tutadi [6:49].

Mendeleyning asosiy vazifalari va undan foydalanish metodikasini tushunib olishdan oldin foydalanuvchi bilishi lozim bo'lgan asosiy tushunchalardan biri - xalqaro bibliografik standartlardir. Quyida ommaviy bibliografik standartlarning ko'p qo'llaniladigan turlariga qisqacha izoh beramiz:

MLA (Modern Language Association) - formati asosan til, adabiyot, san'at va boshqa gumanitar fanlar uchun

¹ Manba: <https://www.elsevier.com/solutions/mendeley>
(murojaat sanasi: 01.11.2023)